

A „PESTI HIRLAP“ TÁRCÁJA.

A főváros utcái.

— A Pesti Hírlap eredeti tárcája. —

Most, hogy a fővárosi közmunkák tanácsának a két stáció-utca egyesítésére és új elnevezésére vonatkozó határozata pár nap óta ismét felszínre hozta a fővárosi utcanevek themáját, legyen szabad nekem is részt vennem a napirenden levő diskusszióban, még pedig úgy, hogy ne csak a fönnevezett két utcára kelljen szorítkoznom, hanem hogy a tisztelt olvasók figyelmét a főváros többi 909 megnevezett utcájára is reá irányíthassam.

Budapesten tehát ez idő szerint 911 az elke-rezsett utcák száma. Ennyit mutat ki dr. *Toldy* László fővárosi főlevéltárnok az 1891-re szerkesztett Törvényhatósági Naptárában. De nem azért számláltam össze neveiket, hogy épen csak számösszegüket tudjam, hanem egyéb oknál fogva is.

Érdekelt és talán mást is érdekelhet, mily fogalomkörből kerültek elő a magyar metropolis utcáinak hol boszantó, hol nevetető — többnyire filiszteri eredetre valló — nevei. Megszámláltam e neveket és eredetük különféle fogalomköre szerint csoportosítottam őket azért is, mert azon eszmekört, melyből valamely ország vagy város helységeinek vagy utcáinak neveit szedi, nem minden alap nélkül tekinthetni tükre gyanánt azon eszmekörnek, melyben azon ország vagy város népe mozgott.

Valamint a fonografot az egyén hangja megrög-zítőjének, úgy a hely- és utcaneveket a lakosság gon-

dolatai és közérzete egyik megörökítőjének tekint-hetjük. Így a szabadságért folyton küzdött Olaszor-szágnak tömérdek városa van Villafranca néven (Sza-badváros); a mindig újat teremtő alkotmányt mint divatot változtató franciáknak szinte annyi városuk Vil-leneuve (Újváros) néven; az arabs a lovat, a tevé-t száznál több szóval tudja — mindig találóan — meg-nevezni és az ó-görög nyelv a lélek, a szív és kedély hangulatát sokkal többféleképen tudja kifejezni, mint bármely modern nyelv.

Tartsunk tehát szemlét utcáink nevei felett és kezdjük azt meg a vallás eszmekörével, melyből 39 név került ugyanannyi utcának, térnek és köznek. Ezen 39 név közül a „szent“ jelző csak 8 nevet előz meg torony- és templom-szegény fővárosunkban, mely as-pirálja is, hivatott is reá, hogy az ország primásának is székhelyévé váljék. Magyarországnak 16844 és Hor-vátországnak 3759 helyiségei közül 547 és illetve 40 van a „szent“ szóval is jelezve.

Nincs Budapestnek sem Üdvözítő (Salvator-), sem Betlehem-, sem Samaritanus-, nincs husvét-, pünkös-d-, karácsony-utcája, mint a legtöbb keresztény városnak. Hiába keresnök az evangelisták és apostolok nagyobb részének neveit. E hiányt idővel pótolhatni; addig vigasztalódjunk a „katholikus kör“ igazgatójának lap-jában imént megjelent attestátumával, mely szerint — a szent sirok látogatása alkalmából — így nyi-latkozik: „Van ebben a fővárosi közönségben igazi vallásos érzelem.“ Calvin nevét egy tér és egy utca, Lutherét egy utca viseli. A türelmességről elnevezett VIII. kerületi Toleranzgasse, a mai Kisfaludy-utca, im-már más körből vette nevét. — A mi majdnem hihe-tetlen, zsidóval jelzett utcája egy sincs a zsidóságtól

oly sűrűn népesített fővárosnak. Rómer Flóris szerint ugyan volt még 1841-ben, de erről később a maga helyén, itt csak annyit, hogy „zsidó“ néven Baranya, Gömör, Pest és Vasme gyének van egy-egy helysége, azon kívül még csak Krassó-Szörényben van egy „Zsidóvár“.

Az uralkodó királyi házból 19 tagnak neve di-sziti az illető tért, vagy utcát, 9 névnek viselője — köztük a felejtetlen trónörökös — már sirba szállt. Tizennégy utcanév, köztük az Alkotmány, Eskütér, Király, Korona, Koronaőr, Nádor (1818-ban lakott benne Kossuth Lajos. Akkor Szél-utcának hitták.) és Tárnok, a magyar szent korona országainak közjogá-ból van véve; az ezen országokban lakó nemzetisé-gekről pedig a magyar-, székely-, görög-, horváth-, német- és szerb-utcák. Külső országokra és azok lakóira emlékeztetnek az amerikai-ut, az angol-, marokkói, mexikói-, svájci- és szerezsen-utcák.

Itt volna helyén a török-utcának megemlítése is. Csodálatos, mily kevés nyomott hagyott maga után a félhold uralma a fővárosban. Másfél századnál to-vább nyögtünk az ozmán járom alatt és ma arra ezen utcán kívül még csak a basa- és mecset-utca emlé-keztetnek. Ha az ember nem hallana valamit Gül Baba sírjáról, melyét telkének tulajdonosa annyira körülépiett, hogy azt ma már elig látni; ha a Deák-téren az 1. szám alatt levő Wodianer ház homlokzatán ülő két török közt nem olvasná az ember a „Tür-kenwuth“-ra faragott négy rossz németeségű verssort: akkor csakis a Rudas-fürdőbe kell mennie még, hogy parányi reminiscenciájára akadjon a nagy Szolimán, a Mohamedek és Amaradok gyászos emlékü nyomdo-kainak.

Lapunk mai száma 16 oldalt tartalmaz.

1891 április 17-én

Rel. 105 (4420) Sz. Min.